

**BOSHLANG'ICH SINFDA “QIZIQARLI MATEMATIKA” TO'GARAGINI TASHKIL
ETISH METODIKASI**

Ochilova Laylo Temirovna

Buxoro davlat pedagogika instituti o'qituvchisi.

Xudoyberdiyeva Laylo

Buxoro davlat pedagogika instituti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11518249>

Annotatsiya. Yosh avlodni hozirgi zamon fani bilan qurollantirish orqali ularning aqliy jihatdan maksimal darajada rivojlanishlariga erishish bugungi zamonaviy maktablar oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Bu vazifani hal etishda sinfdan tashqari ishlarning o'rni benihoya katta. Maqolada boshlang'ich sinflarda “Qiziqarli matematika” to'garagi faoliyatini yuritish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: sinfdan tashqari ishlar, matematika, qiziqarli, to'garak, mashg'ulot.

**METHODOLOGY FOR ORGANIZING A CIRCLE “FUNNY MATH” IN THE
PRIMARY CLASS**

Abstract. One of the most important tasks facing modern schools today is to achieve maximum intellectual development of the younger generation by equipping them with modern science. Extracurricular activities play an important role in solving this problem. The article provides recommendations for conducting the activities of the “Interesting Mathematics” club in primary school.

Keywords: extracurricular activities, mathematics, fun, club, activity.

**МЕТОДИКА ОРГАНИЗАЦИИ КРУГА «ВЕСЕЛАЯ МАТЕМАТИКА» В
НАЧАЛЬНОМ КЛАССЕ**

Аннотация. Одной из важнейших задач, стоящих сегодня перед современной школой, является достижение максимального интеллектуального развития молодого поколения путем оснащения его современной наукой. В решении этой задачи важную роль играет внеклассная деятельность. В статье даны рекомендации по проведению деятельности клуба «Интересная математика» в младших классах.

Ключевые слова: внеклассная работа, математика, забава, кружок, активность.

Matematika to'garagi ishi, uni to'g'ri tashkil qilganda va uni o'tkazish metodikastdan to'g'ri foydalanganda, o'quvchilarda matematikaga qiziqish uyg'otish va bu qiziqishni rivojlantirish, ularning matematik qobiliyatlarini rivojlantirishga imkon beradi. Mustaqil ishlash ko'nikmalarini

singdiradi, o'z kuchlariga ishonchni, qiyinchiliklarini mustaqil bartaraf qilish qobiliyatini tarbiyalaydi. Bolalar to'garak ish jarayonida o'zlarining matematika jihatidan o'sganliklarini, yangi bilimlar va malakalar olganliklarini anglab yetishlari katta ahamiyatiga ega. Shu boisdan o'tkaziladigan mustaqil ishlar natijalarini o'quvchilarning umumiy va individual muvaffaqiyatlarini ta'kidlagan holda to'la batafsil tahlil qilish kerak.

To'garakning ba'zi mashg'ulotlariga o'quvchilarning ota-onalarini ham taklif qilish mumkin. Matematik savollar va masalalarning turli-tumanligiga qaramay kichik yoshdagi o'quvchilar bilan o'tkaziladigan to'garak mashg'ulotlari mazmuni quyidagi asosiy talablarga javob berishi kerak:

1. Rejalashtiruvchi material dastur materiali bilan bog'lanishga ega. Bunda hisoblash amallari qaralayotgan sinf dasturi talablaridan ortib ketmaydi, hisoblashlar, masalalar yechish, geometrik shakllarni yasashlarga amaliyot bilan nazariya orasidagi bog'lanishi ta'minlanishi kerak.

2. O'rganilayotgan masalalar istiqbol maqsadlarga ega bo'lishi, ya'ni o'quvchilarni kelajakda o'rganilishi nazarda tutilgan matematik masalalarni, masalan: to'plam, funksional bog'lanish, algebraik simvolika, tenglamalar, grafiklar, ular yordamida arifmetik masalalarni yechish va hokazolarni o'rganishda tayyorlanish maqsadlariga ega bo'lishi mumkin.

3. O'rganiladigan masalalarning mazmuni qaralayotgan yoshdagi bolalarning kuchlari yetadigan, ularda matematikaga muhabbat va uni o'rganishga qiziqish uyg'otadigan asosiy ta'lim va tarbiyaviy masalalarni hal qilish imkonini beradigan bo'lishi kerak.

Qiyinroq misol va masalalar yechish, o'quvchilar tafakkurini, konkret dan abstraktga o'tish, zarur umumlashtirishlarini qila olish qobiliyatlarini rivojlantirish va hokazolar to'garak ishi mazmuniga kiradi. Qiziqarlilik harakteridagi mashqlar, arifmetik fokuslar, «ajoyib» kvadratlar, topishmoqlar, qiziqarli o'yinlar, she'rlar va hokazolar katta o'rin oladi, Shu bilan birga materialni qiziqarli bo'lishi yagona maqsad emas, qaraladigan matematik qoidalar, qonuniyatlar va boshqalarni chuqurroq tushuntirishga imkon beradi.

To'garak mashg'ulotlarida o'qituvchilar suhbatlariga, to'garak a'zolarining chiqishlariga katta o'rin ajratiladi, ba'zi nazariy material o'qituvchilar suhbatlarida bayon qilinadi, qiziqarli matematik masalalar beriladi.

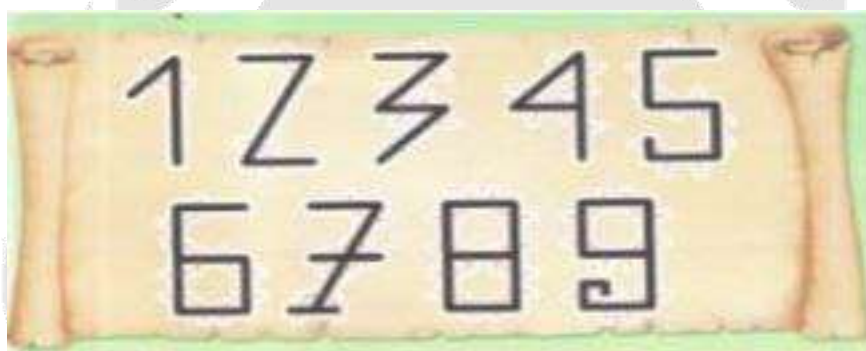
Matematika to'garagida bir guruh bolalarning ishtirok qilish va ularning qiladigan ishlari faqat to'garak qatnashchilargina emas, balki sinfdoshlarning hammasi uchun ham katta ahamiyatga egadir¹.

¹ Abdullayeva B.S., Sadikova A.V., Toshpo'latova M.I., Boshlang'ich sinflarda matematikadan sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish Pedagogika oliy ta'lim muassalarining 5141600-«Boshlang'ich ta'lim va tarbiyaviy ish»

Raqamlar nimaga asoslangan?

Ulug' hind allomalari jahon madaniyatini yuksaltirishga salmoqli hissa qo'shishgan. Ularning boshqa ishlarini qo'ya turib, birgina kashfiyoti-keyinchalik boshqa xalqlar uchun "o'zlariniki" bo'lib ketgan raqamlarni ixtiro etishgani uchun ham har qancha minnatdor bo'lsa arziydi.

Zamonlar o'tishi bilan bu raqamlarning shakli bir muncha o'zgarib silliqlashgan. Ammo olimlar ularni ixtiro etgan buyuk kishilar qanday mezonga amal qilishlarini aniqlashdi: raqamlar qiymati doim ular shaklidagi burchaklar soniga muvofiq kelar ekan. Masalan, 1 da bitta, 2 da ikkita, 3 da uchta vahokazo burchaklar mavjud bo'lib, ularning ilk ko'rinishi quyidagicha bo'lgan:

1 dan 9 gacha bo'lgan raqamlarni shunday juftlarga ajratingki, ularning yig'indisi juft yetishmagan raqamnikidan ikki karra ortiq bo'lsin. Burchaksiz raqam-0 dan boshlab barcha raqamlarni shunday juftlab chiqingki, natijada ulardagi burchaklarning yig'indisi barchasida barobar bo'lsin.

Sonlar ensiklopediyasi

1. Bizning shior: 1 kishi hamma uchun, hamma 1 kishi uchun.
2. Har qanday sonni 2 ga ko'paytirish uni o'zini-o'ziga qo'shish bilan teng demakdir.
3. "3" baho mukofot emas, sadaqa. (Maktab maqoli)
4. Kompas 4 tomonni ko'rsatadi (ular qaysi tomonlar?)
5. Respublikamizda har yili yetishtirilayotgan paxtani yer yuziga yashayotgan 2 milliard aholiga taqsimlagudek bo'lsa, kekxa-yu go'dak barchaga bir kilogrammdan (Bir sidra kiyim boshga yetadigan) to'g'ri kelardi.
6. Yer shari 6 qit'adan iborat (Biz qaysi qifada yashaymiz?)
7. 7 O'lchab bir kes! (Maqol mag'zini chaqa olasizmi?)

Xuddi shu tartibda sonlar haqida ma'lumotlar davom ettiriladi.

Bilasizmi?

1. Tuyaqush yer yuzasidagi eng katta qush, uning og'irligi 90 kg gacha yetadi.
2. Yer yuzasidagi turli xil hasharotlar turi 800 mingdan ortiq.
3. Eng novcha odamning bo'yi 2 m 83 sm, eng past bo'yi kishi esa 42 sm bo'lgan.
4. Hozircha eng og'ir odamning vazni 404 kg, eng yengil odamning vazni esa 9,5 kg ekanligi aniqlandi.
5. Bitta asalari 1 kg asal yig'ishi uchun 300000 metr masofani uchib o'tishi, 9 million gulga qo'nishi kerak bo'lar ekan.
6. Filolog olimlarning ko'rsatishicha, yer yuzidagi xalqlar 2796 ga yaqin tilda gaplashadilar (bunga bir necha til ichidagi turli xil shevalar kirmaydi).
7. Millard minut to'qqiz asrdan ko'pdur. Agar eramiz boshidan hisoblashadigan bo'lsak, 1902 yilda milliardinchi minut o'tganining guvohi bo'lamiz.
8. Milliard marta nafas olish uchun 95 yildan ortiqroq yashash kerak.
9. 70 yoshgacha kirgan kishi umrining taxminan 23 yili uxlashga, 18 yili esa gapirishga, 6 yili yeyishga, 1,5 yili yuvinishga ketish aniqlandi.

Og'zaki viktorinalarda taqdim qilingan hazil masalalaridan foydalanish:

2 va 3 orasiga qanday belgi qo'yilsa 2 dan katta 3 dan kichik son xosil bo'ladi? (vergul 2,3).

“Qiziqarli matematika” to'garagini tashkil etishda bunday matematik topshiriqlar izchil tarzda ishlab chiqiladi va misollarni hali ancha davom ettirishimiz mumkin.

Matematika to'garagida o'rganiladigan materialning mazmuni va hajmini chegaralab qo'yish qiyin. Bunda maktab sharoiti va o'qituvchilarning tayyorligiga qarab to'garakda turli xil tarixiy, nazariy va amaliy materiallarni o'rganish mumkin.

Matematika to'garagining muvaffaqiyatli ishlashida o'quvchilarni to'garak ishiga jalb qilishda, qiziqtirishda dastlabki mashg'ulotlarning roli katta.

Shu bilan birga dastlabki mashg'ulotlarda o'quvchilarni faol ishga jalb qiladigan, matematikaning mehnat tarbiyasi bilan aloqasini mustahkamlashga imkoniyat tug'Miradigan, mumkin qadar jamoa bolib ishlanadigan materiallarni tanlash maqsadga muvofiqdir. Bunday yo'l tutish o'quvchilarni jamoaviylik ruhida tarbiyalash bilan birga matematikaga qiziquvchi o'quvchilarning tanlanishi uchun imkoniyat tug rdiradi, ya'ni ular matematika to'garagiga faqat tinglash uchungina kelmasdan, mas'uliyatli ish bajarish, fikr yuritish zarurligini sezib oladilar, natijada to'garakning 2-3-mashg'ulotidan keyin matematikani haqiqatan ham sevgan, tugarakka

qatnashish uchun qat'iy qaror qilgan o'quvchilar jamoasi- to'garak a'zolari qoladi. Shu a'zolar orasidan to'garak byurosi (sardor, uning yordamchisi, redaktor) saylanadi.

Bundan tashqari to'garaklarda to'garak kutubxonasi, matematika burchagi tashkil qilish va ularni jihozlash, ayrim tadqiqot ishlari olib borish maqsadiga muvofiqdir. Bu ishlarni yaxshi tashkil qilish uchun sharoitga qarab, chorak dasturlari, yarim yillik matematik va taqvimiy dasturlari tuziladi².

REFERENCES

1. Abdullayeva B.S., Sadikova A.V., Toshpo'latova M.I., Boshlang'ich sinflarda matematikadan sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish Pedagogika oliy ta'lim muassalarining 5141600-«Boshlang'ich ta'lim va tarbiyaviy ish» bakalavr yo'nalishi talabalari uchun mo'ljallangan o'quv-metodik qo'llanma – T.: OOO «Jahon - Print», 2011. – 148 bet
2. Musurmonova, M., & Pardaboyeva, R. (2023). BOSHLANG 'ICH SINFDAN MATEMATIKADAN DARSDAN TASHQARI MASHG 'ULOTLARNI TASHKIL ETISH. TA'LIMNING DARSDAN TASHQARI YORDAMCHI SHAKLLARI (To 'garak, matematika kechasi va boshqa turlari). *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 18(2), 156-168.
3. Temirovna, O. L. (2024). Development of Logical Thinking in Mathematics Lessons in Primary Classes. *Excellencia: International Multi-disciplinary Journal of Education* (2994-9521), 2(4), 289-294.
4. Temirovna, O. L. (2023). DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING OF CHILDREN IN SOLVING NON-STANDARD PROBLEMS. *Journal of Modern Educational Achievements*, 10(1), 294-300.
5. Temirovna, O. L. (2023). ADVANTAGES OF USING THE PROBLEM LEARNING METHOD IN MATHEMATICS LESSONS IN THE PRIMARY SCHOOL. *Journal of Modern Educational Achievements*, 7(7), 403-407.
6. Temirovna, O. L., & Laylo, X. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING QIZIQARLI MASALALARNI YECHISH FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH USULLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 1(1), 748-748.

² Musurmonova M. Pardaboyeva R. BOSHLANG'ICH SINFDAN MATEMATIKADAN DARSDAN TASHQARI MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH. TA'LIMNING DARSDAN TASHQARI YORDAMCHI SHAKLLARI// ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ// 2023-yil aprel

7. Temirovna, O. L. (2023). KASRLAR MAVZUSINI O'RGATISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. *PEDAGOGS jurnali*, 1(1), 743-743.
8. Temirovna, O. L. (2022). METHODS AND TECHNIQUES OF CRITICAL THINKING TECHNOLOGY IN MATHEMATICS LESSONS. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 5, 246-250.
9. Rajabova, L., & Kamolova, M. (2024). EXPLAINING TO ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS HOW THE HUMAN BODY WORKS THROUGH THE STEAM EDUCATIONAL SYSTEM. *Modern Science and Research*, 3(2), 330-334.
10. Rajabova, L., & Karomatova, R. (2024). USE OF INTERACTIVE METHODS IN TEACHING THE TOPIC "COMPLEX PROBLEMS" 1ST GRADE. *Modern Science and Research*, 3(2), 1032-1036.
11. Rajabova, L., & Shavkatova, N. (2023). METHODS OF USING MARIA MONTESSORI METHODOLOGY IN THE STEAM EDUCATIONAL APPROACH. *Modern Science and Research*, 2(12), 387-391.
12. Choriyeвна, K. R. B. R. L. (2023). STEAM TA'LIMIDAN AMALIY ISHLARNI TASHKIL QILISH METODIKASI. *Confrencea*, 12(12), 251-257.
13. Rajabova, L. (2020). Matematika mashg'ulotlarida didaktik o'yinlardan foydalanishning ahamiyati. *центр научных публикаций (buxdu. Uz)*, 2(2).
14. Temirovna, O. L., & Chorievna, R. L. (2020). Methodology to organize independent work of students in mathematics lessons in primary school. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(10), 387-393.
15. Ochilova, L. T. (2022). MATEMATIKADAN IJODIY TAFAKKURNI O 'STIRISHDA TRIZ PEDAGOGIKSIDAN FOYDLANISH. *Экономика и социум*, (6-2 (97)), 178-181.

MODERN SCIENCE
& RESEARCH